

Intern controleplan 2018

Gemeente Rheden

Inhoud

1. Inleiding en doelstelling Interne controle	3
2. Plan van Aanpak	5
2.1. Nadere beoordeling normenkader	5
2.2. Aanpak 2018.....	5
2.3. Verbijzonderde interne controles/procesgerichte controles.....	5
2.4. Randvoorwaarden	6
2.5. (Fraude)Risicoanalyse	6
2.6. Eenduidige Normatiek Single Information Audit	7
2.7. Managementletter 2017	8
2.8. SiSa-controle	11
3. Werkplan controlejaar 2018	12
3.1. Doel.....	12
3.2. Werkzaamheden / stappenplan.....	12
3.3. Voorbereiding selectie	13
3.4. Geselecteerde processen	14

1. Inleiding en doelstelling Interne controle

Het Interne Controleplan bevat de randvoorwaarden voor Interne Controle (IC) van de gemeente Rheden.

Onder IC wordt verstaan het treffen van noodzakelijke beheersmaatregelen in de bedrijfsprocessen waaronder het toezicht daarop door of namens het verantwoordelijk management. In het hieruit voortvloeiende Interne Controleplan worden alle componenten voor de interne beheersing opgenomen. We moeten dan denken aan o.a. de risico (fraude) analyse, de te nemen beheersmaatregelen voor de relevante processen en de uitvoering van de financiële audits.

Wettelijke taak van de Gemeente

De aanleiding voor het opstellen van dit kader is enerzijds gelegen in de wettelijke verplichting om rechtmatig financieel beheer aan te tonen (Gemeentewet en het Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten, het BBV) en anderzijds de opgave om 'in control' te komen en te blijven.

Ontwikkelingen

Door het in september 2014 verschenen AFM Rapport, zijn de afgelopen jaren de controles verder aangescherpt (de controlestandaard 610). Één van de consequenties betreft de wijze waarop steekproeven getrokken worden, deze dienen uitgevoerd te worden door, of in samenspraak met, de accountant.

Momenteel zijn de VNG en NBA in overleg over het inrichten van een vernieuwde interne en externe controleaanpak. Deze samenwerking moet leiden tot een efficiënter controleproces, onder meer door gebruik van nieuwe technieken en gemeenten "in control" zijn op het gebied van gemeentelijke bedrijfsvoering. De vernieuwde werkwijze zal resulteren in een "Handleiding Auditing Decentrale Overheden" (HADO). De veranderingen die moeten resulteren in de verantwoording voor rechtmatigheid door het college van B&W wordt op zijn vroegst in 2020 verwacht.

Met ingang van 2017 maakt de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) audit systematiek onderdeel uit van de jaarlijkse P&C Cyclus. ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG. Voor het jaar 2017 heeft er een IT audit plaatsgevonden op opzet en bestaan (geen werking) over de onderdelen Suwinet en DigiD. Naar verwachting zijn dit in 2018 ook de te controleren onderdelen.

Op 1 juli 2017 is de Connectie opgericht en zijn processen deels veranderd door het verschuiven van de taken naar de nieuwe bedrijfsvoeringsorganisatie. De daadwerkelijke gevolgen voor de interne controle in 2018 worden met de controlerende accountants besproken. Gemeente Rheden blijft zelf volledig verantwoordelijk voor de eigen jaarrekening (en de rechtmatigheid daarvan).

Controleprotocol

Voor het controlejaar 2018 wordt het controleprotocol incl. het normenkader geactualiseerd en ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad tijdens de raadsvergadering in september 2018. Het normenkader wordt vervolgens geoperationaliseerd in een toetsingskader voor de materieel belangrijkste processen. Dit toetsingskader geeft per verordening en/of regeling aan welke bepalingen van belang zijn voor de toetsing op rechtmatigheidsaspecten, met name op het voorwaardencriterium Recht, Hoogte en Duur.

Rol accountant

De accountant dient binnen zijn opdracht en het gestelde in het controleprotocol een oordeel te geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten en baten van de exploitatierekening en de balansmutaties. Hij moet daarbij kunnen steunen op een goede opzet van onze administratieve organisatie en de werking daarvan bij de uitvoering van onze taken zoals deze in de begroting zijn opgenomen. Voor het getrouwheidsoordeel kan hij zich daarbij deels baseren op zijn ervaringen in het verleden.

Rol College

Het is de verantwoordelijkheid van het College om op korte termijn na te gaan in hoeverre onze gemeente 'rechtmatigheidproof' is. Prioriteit hierbij is te kunnen voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Daarnaast is het onze wens dat interne controle een vanzelfsprekend onderdeel is van onze gemeentelijke werkprocessen, enerzijds door het verbeteren van de processen en anderzijds door het houden van zogenaamde verbijzonderde interne controles.

Interne controle dient binnen processen goed geborgd te zijn. In 2018 zal derhalve de focus worden gelegd op meer proces-/organisatiegerichte controles. Waar nodig zullen (extra) steekproeven worden gedaan ter beoordeling van de werking van aanwezige interne controle maatregelen binnen de processen.

2. Plan van Aanpak

2.1. Nadere beoordeling normenkader

Het normenkader zoals dat wordt vastgesteld door college en raad bevat een veelheid aan verordeningen en regelingen. Hierin zijn verordeningen en regelingen opgenomen die het karakter hebben van een statuut.

Dergelijke verordeningen en/of plannen lenen zich niet voor het formuleren van specifieke toetsingscriteria. De gemeente moet hierbij in zijn geheel voldoen aan het gestelde in deze verordening.

Daarnaast bevat het normenkader een aantal regelingen waarvan de materialiteit (de hoogte van de uitgaven en inkomsten) binnen de begroting beperkt is. Volgens de commissie BBV leidt de som van de rechtmatigheidsfouten tot de conclusie of een goedkeuringstolerantie is overschreden en dus ook kleine fouten aan de overschrijding kunnen bijdragen. Alle verordeningen vallen derhalve binnen de rechtmatigheidscontrole.

Van de overblijvende begrotingsposten binnen het normenkader zijn de toetsingscriteria Recht, Hoogte en Duur voor circa 25 regelingen en verordeningen nader uitgewerkt in toetsingskaders. Deze toetsingscriteria (de artikelen binnen de verordening waaraan bij de uitvoering van de regeling moet zijn voldaan) zijn een leidraad voor de uit te voeren interne en externe controle.

2.2. Aanpak 2018

De controle over 2018 zal starten in juni 2018 en loopt door tot medio maart 2019. Eventueel geconstateerde onrechtmatigheden kunnen waar mogelijk tijdig worden hersteld voor afsluiting van het boekjaar.

2.3. Verbijzonderde interne controles/procesgerichte controles

Voor iedere regeling en/of verordening zijn in onze gemeente werkprocessen afgesproken. Soms zijn deze heel specifiek, zoals voor het verwerven van inkomsten door het heffen van leges en belastingen. Anderszins zijn ze meer in algemene zin, bijvoorbeeld ten aanzien van het beheer van debiteuren en geldmiddelen.

Binnen elk werkproces behoren maatregelen te zijn opgenomen om de juistheid, tijdigheid en volledigheid van de financiën te waarborgen. Dit kan bijvoorbeeld door functiescheiding tussen de verschillende werkzaamheden. Primair zal in 2018 de focus worden gelegd op de aanwezigheid en de werking van de internecontrolemaatregelen. Aan de hand van de bevindingen van deze procesgerichte controles zullen waar nodig verbetermaatregelen worden voorgesteld.

Verbijzonderde interne controle, (VIC) is een aanvulling op de reeds bestaande interne controlemaatregelen, enerzijds gericht op een beoordeling of de afgesproken interne controles in de processen daadwerkelijk functioneren en effectief zijn, anderzijds aanvullend op de bestaande controles in de uitvoering. Naarmate er binnen een proces geen of onvoldoende internecontrolemaatregelen zijn getroffen zal de VIC diepgaander worden uitgevoerd ten einde oordeel te kunnen geven over de rechtmatigheid van de (financiële) beheershandelingen.

Binnen onze gemeentelijke organisatie kennen wij sinds jaar en dag de verbijzonderde interne controle van de bijstandsuitkeringen. Dergelijke dossieronderzoeken zijn gericht op de juistheid van de vastgestelde en betaalde uitkeringen. Bij dergelijke onderzoeken wordt gebruikt gemaakt van door accountants vastgestelde steekproefmethodieken.

In 2018 zullen tevens de verbeterpunten zoals die uit de controle 2017, of uit eerdere controles, naar voren zijn gekomen kritisch worden beoordeeld of deze hebben geleid tot verbetermaatregelen.

2.4. Randvoorwaarden

Interne controle moet niet omdat het verplicht is, maar omdat het werkelijk iets toevoegt. Het consequent en gericht uitvoeren van interne controles levert uiteindelijk veel voordelen op. Door interne controle ontstaat er een efficiëntere organisatie en hoeft er minder energie gestoken te worden in het achteraf repareren en herstellen van zaken die niet goed zijn gegaan. Bovendien wordt de organisatie zich bewust van risico's die gelopen worden om zo nodig nieuwe maatregelen te treffen ten einde te voorkomen dat de gesignaleerde onvolkomenheden in de toekomst weer optreden. Uitgaande van deze doelstelling richt interne controle zich op het waarborgen van de betrouwbaarheid van de bestuurlijke informatievoorziening en ook het signaleren van onvolkomenheden hierin. Een goed ingericht intern beheersingssysteem naar aanleiding van (verbijzonderde) interne controle is daarvoor onontbeerlijk. Zo kunnen we uiteindelijk als gemeente transparant richting onze inwoners zijn.

Het is van belang de interne controles uit te voeren voor de materiële processen. Materiële processen zijn die processen die qua omvang en impact relevant zijn voor de doelstellingen van het IC-kader. Gegeven deze doelstellingen wordt de 'omvang' afgeleid van het financiële belang in de begroting en wordt de 'impact' afgeleid van de inherente risico's die per proces worden gelopen (risicogevoeligheid die 'eigen' is aan een specifiek proces).

De volgende risico's zijn te onderkennen:

- Rechtmatigheid → niet voldoen aan wet- en regelgeving
- Getrouwheid → onjuiste /niet tijdige / onvolledige informatie
- Doelmatigheid → verspilling van middelen
- Doeltreffendheid → voorgenomen doelstellingen worden niet gerealiseerd

Niet alle risico's kunnen tegelijkertijd worden aangepakt. De doelstellingen van het IC-kader zijn voornamelijk gericht op de rechtmatigheids- en getrouwheidsrisico's.

Met name de processen die een groot financieel belang vertegenwoordigen en waarbij het risico op fouten het grootst is dienen de meeste aandacht te krijgen in de uitvoering van interne controle. Daarentegen is minder aandacht nodig bij de processen met een gering(er) financieel belang en een dito kans op fouten.

2.5. (Fraude)Risicoanalyse

Om als organisatie de betrouwbaarheid van de informatievoorziening te kunnen waarborgen en vast te stellen dat de naleving van regelgeving voldoet aan de daaraan te stellen eisen, is een geheel van ondersteunende maatregelen nodig. Dit geheel van maatregelen wordt aangeduid als Administratieve Organisatie en de daarin verankerde Interne Controle (AO /IC). Een goede AO beperkt immers het risico op onvolkomenheden in de diverse werkprocessen en dus kan met een kleiner aantal Interne Controle (IC)-waarnemingen achteraf worden volstaan. Bovendien kan wanneer adequate controles zijn opgenomen in de bedrijfsprocessen zelf (de controles in de lijn) de interne controle zich primair richten op de werking van die controles.

Naast de voortdurende actualisatie van de (Fraude) Risicoanalyse, zal voor de in paragraaf 3.4 genoemde processen de nadruk komen te liggen op het verder uitwerken van procesbeschrijvingen en het specifiek definiëren van de Key Controls (Beheersingsmaatregelen).

Eventuele opmerkingen over de werking van deze beheersingsmaatregelen of onvolledig afgedekte risico's worden middels een controlerapport aan het directieteam gerapporteerd.

2.6. Eenduidige Normatiek Single Information Audit

Tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG van november 2013 is de resolutie "Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente" aangenomen. Met het aannemen van de resolutie erkennen alle gemeenten het belang van informatieveiligheid en de BIG als het gemeentelijk basishorizont voor informatieveiligheid. In de resolutie hebben gemeenten afgesproken hun eigen toezichthouder, de gemeenteraad, in het jaarverslag te informeren over informatieveiligheid. Ook roepen de gemeenten in de resolutie op om de verantwoordingslasten over informatieveiligheid te verminderen.

ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet) is samengevoegd en gestroomlijnd.

Vanuit Control wordt het ENSIA-verantwoordingsproces gecoördineerd en vindt er eindcontrole plaats voorafgaand aan het inleveren van de lijsten.

Planning / fasering ENSIA 2018:

1. Voorbereiding
 - a. Opstellen planning in Interne Controleplan;
 - b. Kick-off bijeenkomst met werkgroep leden;
 - c. Interne communicatie;
2. Uitvoering zelfevaluatie (1 juli 2018 – 31 december 2018)
 - a. Vaststellen welke TPM's (Third Party Mededeling) benodigd zijn en opdrachten verstrekken aan leveranciers om deze voor 15 oktober 2018 aan te leveren;
 - b. Opdrachtverlening IT Auditor (Voor 2018 naar verwachting voor Suwinet en DigiD);
 - c. Afstemming met afvaardiging de Connectie over ICT-gerelateerde vragen;
 - d. Inventariseren doorloop verbeteracties;
 - e. Inleveren zelfevaluatievragen ENSIA-tool;
3. Verantwoording aan landelijke toezichthouders (1 januari 2019 – 1 mei 2019)
 - a. Opstellen collegeverklaring;
 - b. Uitvoeren IT Audit DigiD en Suwinet;
 - c. Uploaden collegeverklaring, Assurance rapport, TPM, rapportage BAG/BGT in ENSIA tool;
4. Afronding horizontale verantwoording (1 januari 2019 – 15 juli 2019)
 - a. Verantwoording in paragraaf Bedrijfsvoering over informatieveiligheid;
 - b. Behandeling jaarverslag in gemeenteraad;
5. Evaluatie (1 mei – 1 juni 2018)

2.7. Managementletter 2017

Onderwerp / hoofdproces	Bevinding (en advies)
Betalingen Autorisatie wijziging van crediteuren-stamgegevens	Bevinding / aandachtspunt: Binnen uw organisatie geldt de procedure dat iedere wijziging van bankrekeningnummer geautoriseerd dient te worden door een tweede functionaris. Wij hebben vastgesteld dat deze controle niet wordt afgedwongen en dat de mogelijkheid bestaat dat de persoon die een mutatie heeft doorgevoerd deze ook autoriseert. Hierdoor ontstaat het risico dat betalingen plaatsvinden aan een niet rechthebbende. Advies / Aanbeveling: Wij adviseren u om in FMS en ook in het nieuwe pakket zoals dat vanaf januari 2019 gebruikt zal worden af te dwingen dat wijzigingen van de bankrekeningnummers alleen geautoriseerd kunnen worden door een andere functionaris dan degene die de oorspronkelijke wijziging van het bankrekeningnummer heeft voorgesteld. Status juni 2018: Overgenomen vanuit het ontwerp nieuwe financieel systeem: Bij een nieuwe of wijziging van bankrekening op de crediteur wordt automatisch een workflow verzoek verstuurd aan de grootboek medewerkers van De Connectie om de wijziging goed te keuren. De crediteur is tot het moment van goedkeuring niet beschikbaar voor het betaalvoorstel. Als deze de bankrekening via de workflow is goedgekeurd worden openstaande posten pas opgenomen in een betaalvoorstel.
Betalingen Autorisatie wekelijkse betaal batch	Constatering: Om het risico op betalingen aan niet rechthebbende te mitigeren wordt door een medewerker van de crediteurenadministratie wekelijks een integrale controle uitgevoerd op autorisatie van de inkoopfactuur, juiste bedrag en juiste bankrekeningnummer. Dit is een arbeidsintensieve en foutgevoelige methode. Dit blijkt ook uit onze constatering dat sprake was van betaling aan een foutief bankrekeningnummer die niet is opgemerkt door de interne controle. Advies / Aanbeveling: Wij adviseren u om de controle van de juistheid van bankrekeningnummers uit te voeren op moment dat de bankrekeningnummers worden aangemaakt of gewijzigd, zoals ook hierboven aangegeven. Hierdoor daalt de werklast ten aanzien van het controleren van de juistheid van bankrekeningnummers en verbeterd de kwaliteit van de controle. Status juni 2018: Overgenomen vanuit het ontwerp nieuwe financieel systeem: Bij een nieuwe of wijziging van bankrekening op de crediteur wordt automatisch een workflow verzoek verstuurd aan de grootboek medewerkers van De Connectie om de wijziging goed te keuren. De crediteur is tot het moment van goedkeuring niet beschikbaar voor het betaalvoorstel. Als deze de bankrekening via de workflow is goedgekeurd worden openstaande posten pas opgenomen in een betaalvoorstel. Er kan één bankrekening als "Standaard" worden aangemerkt. Als er geen bankrekening is gekozen in de factuur zal betaald worden naar het "Standaard" bankrekeningnummer. In het scanning proces zal echter de bankrekening op de factuur worden gebruikt om de juiste crediteur op te halen en zal dit bankrekeningnummer worden meegegeven in de factuur. De Connectie en de deelnemende organisaties maken gebruik van G-Rekeningen.

Treasury Niet voldoen aan wetgeving omtrent schatkistbankieren	Bevinding / aandachtspunt: Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Rheden voor het tweede kwartaal van 2017, vanwege een onverwachte ontvangst van een subsidievoorschot, de drempel van maximaal aan te houden kasgeld heeft overschreden. Hiermee heeft de gemeente het tweede kwartaal niet voldaan aan de wetgeving omtrent schatkistbankieren. Advies / Aanbeveling: Wij adviseren u om periodiek te monitoren of wordt voldaan aan de bij het periodieke liquiditeitsbeheer nadrukkelijker incidentele geldstromen als subsidievoorschotten te betrekken en daarbij ook een veiligheidsmarge in acht te nemen. Status juni 2018: Er vindt periodieke controle plaats op schatkistbankieren. Bij ontvangst van een groot bedrag kan het zijn dat de schatkistdrempel tijdelijk wordt overschreden. In de wet is hiervoor geen sanctie opgenomen.
Treasury Bevoegdheden aangaan kasgeldlening	Constatering: Volgens het mandaatregister moet een nieuwe kasgeldlening worden afgesloten door de teammanager. Van een in 2017 afgesloten kasgeldlening kunnen wij op basis van de verkregen documentatie en inlichtingen niet vaststellen of dat deze vooraf is geautoriseerd door de teammanager FA of ander een andere daartoe gemandateerde functionaris. Overigens hebben wij vastgesteld dat de lening achteraf alsnog is geautoriseerd door de teammanager FA. Advies / Aanbeveling: Wij adviseren u om de het proces op een dusdanige wijze te documenteren dat blijkt dat op het moment van afsluiten van kasgeldleningen de teammanager FA hiervoor akkoord heeft gegeven. Status juni 2018: Voor het afsluiten van een kasgeldlening vindt overleg plaats tussen de kassier en financieel advies. Per e-mail volgt een bevestiging en deze wordt getekend door de teammanager TAO. In Q3 2018 zal nader onderzocht worden hoe er binnen het geldende mandaatbesluit het proces ingericht kan worden.
Treasury Liquiditeitsbegroting	Bevinding / aandachtspunt: Uw gemeente heeft de interne en externe wet- en regelgeving aangaande het aantrekken en uitzetten van financieringen verankerd in een treasurystatuut dat op 20 januari 2014 door de gemeenteraad is vastgesteld. In het treasurystatuut is onder andere opgenomen dat de gemeente haar interne liquiditeitsrisico's beperkt door haar treasury activiteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot één jaar), alsmede een meerjarige liquiditeitenplanning met een looptijd van minimaal 3 jaar. Wij hebben echter niet kunnen vaststellen dat er in 2016 formele liquiditeitsplanningen (korte termijn of meerjarig) zijn opgesteld. Overigens wil dit niet zeggen dat er geen aandacht is voor liquiditeit. In de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken wordt uitgebreid aandacht besteed. Follow-up: Wij hebben vastgesteld dat in 2017 geen wijzigingen hebben plaatsgevonden in dit proces. Ontwikkelingen in liquiditeiten worden ad hoc bewaakt op basis van begroting en actuele bankstanden. Status juni 2018: In de begroting wordt het EMU-saldo bepaald, dit geeft een indicatie van de richting. Dit betreft een arbeidsintensief proces, relatief onnauwkeurig en bijvoorbeeld afhankelijk van uitvoering projecten en declaraties zorgaanbieders.

Administratie en vastlegging Memoriaal-boeking	Constatering: Geconstateerd werd dat de bevoegdheden met betrekking tot het maken en het verwerken (doorboeken) van memoriaal-boeking onvoldoende zijn afgeschermd. Hierdoor bestaat het risico op onjuiste boekingen. Daarnaast is er geen sprake van een automatisch doorlopende nummering vanuit het systeem. In de management letter 2015 is u geadviseerd om functiescheiding aan te brengen tussen het invoeren van de memoriaalboekingen en het controleren en verwerken (doorboeken) hiervan en om de uitgevoerde controles zichtbaar te maken. Follow-up: U heeft aangegeven dat het financiële pakket geen mogelijkheid biedt om aan memoriaalboekingen automatische nummering toe te kennen. Inmiddels heeft u de administratieve taken ondergebracht in de Connectie (bedrijfsvoeringsorganisatie). Daar zal in januari 2019 ook een nieuw administratief pakket ingevoerd worden. Wij adviseren u onze aandachtspunten met betrekking tot memoriaalboekingen mee te nemen bij het inrichten van het nieuwe financiële pakket. Status juni 2018: Maakt onderdeel uit van de connectie en de daarmee samenhangende implementatie van het nieuwe financieel systeem: De Connectie wil idealiter alle handmatige boekingsregels (in de exploitatie) via workflow laten verlopen. Dit betekent dat elke journaalpostregel aan budgethouders wordt aangeboden en pas na goedkeuring van alle regels een journaalpost kan worden geboekt. Om dit te kunnen inrichten zal de Financials workflow ingericht moeten worden en zal de mandaatregeling ingericht moeten worden.
Personeel en salarissen Premie percentages	Bevinding / aandachtspunt: In de management letter 2016 is aangegeven dat wijzigingen premiepercentages en inhoudingstabellen deels worden doorgevoerd door de gemeente en deels door de externe salarisverwerker ADP. Wij hadden vastgesteld dat er geen directe en/of zichtbare controle plaatsvindt op deze wijzigingen premiepercentages en inhoudingstabellen door de medewerker salarisadministratie, dan wel dat door een medewerker van de salarisadministratie wordt vastgesteld dat de percentages juist door het ADP of de connectie zijn gewijzigd. Follow-up: U heeft aangegeven dat vanaf 2017 deze verantwoordelijkheid komt te liggen bij de Connectie. Zij zorgen vanaf 2017 voor de uitvoering, echter de gemeente Rheden blijft verantwoordelijk voor de verslaglegging. Wij adviseren u om de belangrijkste risico's met specifieke waarborgen te mitigeren. Status juni 2018: De salarisadministratie is in 2017 overgegaan naar de Connectie. De premiepercentages worden nu centraal in Youforce geregistreerd (Voor Arnhem, Renkum en Rheden). Door een tweede persoon (4-ogen principe) worden deze gecontroleerd. De externe persoon van het ADP heeft geen rol meer in dit proces, de controles zijn in het proces belegd.

Automatisering Hoge rechten accounts	Constatering: Het functioneel beheer (superuserrechten) van de systemen Civision en FMS is belegd bij medewerkers die een rol hebben in het proces dat gebruik maakt van de betreffende applicatie. Hierdoor loopt de gemeente het risico opgelegde beperkingen (bijvoorbeeld functiescheiding) in de applicaties worden doorbroken en omzeild. Het verdient dan ook de voorkeur het functioneel beheer centraal te beleggen of bij een persoon/afdeling die niet betrokken is in het primaire proces van de betreffende applicatie. Follow-up: Gemeente Rheden heeft de belastingtaken met ingang van half juli 2017 ondergebracht bij de Connectie waar per 1 januari 2019 een financieel systeem in gebruik zal worden genomen. Een gevolg is dat er op termijn nieuwe rollen worden toegekend in een nieuw systeem. Wij adviseren u onze aandachtspunten met betrekking tot hoge rechten accounts mee te nemen bij het inrichten van het nieuwe financiële pakket. Status juni 2018: Met het inrichten van het nieuwe financieel systeem zal het functioneel beheer buiten het proces worden belegd.
Grondexploitatie Zichtbaarheid interne beheersing totstandkoming schattingen	Constatering: De waardering van de grondexploitatie is gebaseerd op veronderstellingen en schattingen. Op basis van kennis van de gemeente en haar omgeving worden effecten van de te voorziene risico's, kosten en opbrengsten in de komende jaren ingeschat. Omdat schattingen per definitie subjectief zijn, besteden wij, ondanks de geringe omvang van uw grondexploitatie, in onze controle nadrukkelijk aandacht aan de onderbouwing en redelijkheid van de aannames. In de management letter 2016 bent u geadviseerd de interne beheersingsmaatregelen omtrent het schattingsproces zichtbaar te maken zodat deze achter traceerbaar en controleerbaar zijn. In de reactie op de management letter 2016 is aangegeven dat gezien de omvang van de grondexploitatie geen aanvullend proces hiervoor is geïmplementeerd. Status juni 2018: In Q3 wordt dit samen met de planeconoom en financieel adviseur opgepakt om inzichtelijk te maken op welke wijze de grondexploitaties geschat worden.

2.8. SiSa-controle

De gemeenten zijn verplicht een SiSa-bijlage op te nemen bij de jaarrekening. In de SiSa-bijlage staat de informatie die het Rijk nodig heeft voor de specifieke geoormerkte gelden. De accountant is belast met de controle op de SiSa-bijlage.

Conform de Nota van Toelichting bij de AMvB single information en single audit d.d. 4 juli 2006 wordt een toetsingskader opgesteld. Hierin is voor de specifieke regeling, per indicator uit de SiSa-bijlage aangegeven welke artikelen uit de wet/regelgeving per specifieke uitkering relevant zijn voor de accountantscontrole.

Indien de gemeente één of meer specifieke uitkeringen ontvangt met een omvang van tenminste € 125.000 in het verantwoordingsjaar dient in ieder geval voor elk van die specifieke uitkeringen een deelwaarneming plaats te vinden.

Voor het verantwoordingsjaar 2018 wordt in het najaar de controle gestart van de specifieke uitkeringen die van toepassing zijn voor de gemeente Rheden. Dan zal ook nader worden ingegaan op de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden, op welke wijze, en wie de controles verrichten. Tevens komt de omvang van de deelwaarnemingen en vastlegging van werkzaamheden daarbij aan de orde.

3. Werkplan controlejaar 2018

3.1. Doel

Dit plan biedt de basis om jaarlijks te bezien welke processen onderdeel vormen van de interne controle, waarbij voor 2018 primair het doel is om middels deelwaarnemingen en interne controles een oordeel te geven over de rechtmatigheid. Daarnaast is het doel om vast te stellen dat de risico's door beheersingsmaatregelen zijn afgedekt en dat de uitvoering van de beheersingsmaatregelen daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Het afgelopen controlejaar zijn de eerste stappen gezet om de controle risicogericht in te steken, dit door het actualiseren van de financieel meest risicovolle processen. In 2018 worden deze processen verder gedefinieerd om meer inzicht te krijgen in de reeds aanwezige beheersingsmaatregelen (key controls) en verder invulling gegeven aan de (fraude)risicoanalyse.

3.2. Werkzaamheden / stappenplan

- 1. *Opstellen Intern Controleplan / actualiseren controleprotocol***
Het intern controleplan en het controleprotocol worden geactualiseerd om te voldoen aan de actuele wet-/regelgeving.
- 2. *Afstemmen Intern Controleplan / vaststellen controleprotocol***
Het Intern Controleplan en het controleprotocol wordt ter bespreking aangeboden in het auditcomité. In de gemeenteraadsvergadering van september 2018 zal besluitvorming plaatsvinden over het controleprotocol 2018 en het daarbij behorende normenkader 2018.
- 3. *Inventariseren processen***
In kaart brengen van de belangrijkste en of risicovolle processen binnen de gemeente Rheden. Dit betreft o.a. Inkoop en aanbesteding, personele kosten, subsidieverstrekingen, Inkomensoverdrachten (Participatie), belastingen en heffingen, opbrengsten omgevingsvergunningen, inkoopproces (administratief), gemeentefonds.
- 4. *Beschrijven processen***
Beschrijven van de belangrijkste processen.
- 5. *Uitvoeren risico analyse***
Voor de te controleren processen wordt gecontroleerd of de beschreven risico's in de (fraude) risicoanalyse actueel zijn. Daarnaast zal gedurende 2018 verder invulling worden gegeven aan het aanvullen van de nog niet beschreven processen.
- 6. *Uitvoeren interne controleplan / rapportage***
Interne controle vindt bij voorkeur twee keer per jaar plaats en zal gerapporteerd worden aan de desbetreffende teammanager/directie. De uitkomsten worden gedeeld met de accountant.
- 7. *Evaluatie en bijsturen***
Het doel is om aan te tonen dat de beheersingsmaatregelen afdoende zijn en dat ze werken. Eventuele bevindingen/constateringen worden gerapporteerd en waar nodig aanvullende beheersingsmaatregelen voor getroffen.

3.3. Voorbereiding selectie

Selectiecriteria en roulatieschema

De selectiecriteria voor de te controleren processen zijn:

- omvang van de begrotingspost (materialiteit);
- risico-inschatting;
- bevindingen uit het verleden.

Daarnaast zal een roulatieschema van procedures worden opgesteld. Deze staat in hoofdstuk 3.4

Omvang van de begrotingspost (materialiteit)

De hoogste 10 producten/ processen qua bedrag op basis van de begroting 2018, zijn:

Inkoop & aanbesteden	N/A
Algemene uitkering	43.004.864
Personeel	22.590.536
Participatiewet	15.309.543
Jeugd	8.026.863
OZB	8.142.663
WMO	8.761.881
Subsidies	6.753.006
Rioolrecht	4.306.733
Huisvuil (rein. Rechten / afvalst. Heffing)	3.365.127

Risico-inschatting

De uitvoering van de organisatie gerichte interne controle in de lijn is voor het verkrijgen van inzicht in de opzet, het bestaan en werking van de administratieve organisatie en de interne controle.

Op basis van dit inzicht kan een oordeel worden gegeven of het proces voldoende waarborgen biedt ten aanzien van de rechtmatigheid. Binnen de organisatiegerichte controle worden een beperkt aantal gegevensgerichte controle werkzaamheden uitgevoerd.

In onderstaande tabel zijn de volgende aantallen weergegeven:

Frequentie interne controle binnen de lijn	Aantal verbijzonderde controles (deelwaarnemingen)
Meer dan dagelijks	25
Dagelijks	25
Wekelijks	5
Maandelijks	2
Kwartaal	2
Jaar	1

Het aantal deelwaarnemingen zal worden verhoogd ingeval dat er (structureel) onrechtmatigheden worden geconstateerd.

Bevindingen uit het verleden

De bevindingen en aanbevelingen van de rechtmatigheidscontrole 2017 zijn aan de betrokken managers gecommuniceerd en zullen bij de komende controle nadrukkelijk in beeld blijven. Uit te voeren verbeteracties zullen daarbij worden gemonitord. Er zal meer gestuurd gaan worden om de aandachtspunten samen met de afdelingen vanuit Bedrijfsvoering op te pakken.

3.4. Geselecteerde processen

Volgend op bovengenoemde overwegingen is gekozen om onderstaande processen in 2018 onderdeel te laten uitmaken van de bijzondere controle in het kader van de financiële rechtmatigheid (procescontrole zal plaatsvinden in de aangegeven maand):

- Omgevingsvergunningen	Juli 2018
- Participatiewet	Augustus 2018 (IC per kwartaal)
- WMO	Augustus 2018 (IC per kwartaal)
- Minimaregelingen	September 2018 (IC per kwartaal)
- Algemene uitkering	September 2018
- Jeugd	Oktober 2018 (IC per kwartaal)
- Subsidies	Oktober 2018
- Inkoop & aanbesteden (Connectie)	Nader te bepalen, in overleg met de Connectie
- Gemeentelijke belastingen (Connectie)	Nader te bepalen, in overleg met de Connectie
- Personeels-/ salarisadministratie (Connectie)	Nader te bepalen, in overleg met de Connectie
- Betalingen (Connectie)	Nader te bepalen, in overleg met de Connectie
- Lasten (Connectie)	Nader te bepalen, in overleg met de Connectie

Van de geselecteerde processen zullen bij de opvolging van de bevindingen van de rechtmatigheidscontrole steekproeven worden uitgevoerd om de verbeteringen vast te stellen.

Overzicht gecontroleerde en te controleren processen

2014	2015	2016	2017	2018
WMO	WMO, (oud en nieuw)	WMO	WMO	WMO
Subsidies	Subsidies	Subsidies	Subsidies	Subsidies
Personeel	Personeel	Personeel	Personeel	Personeel- / salarisadministratie (Connectie)
tarieventabellen	Tarieventabellen	Tarieventabellen	Tarieventabellen	Gemeentelijke belastingen (Connectie)
Leerlingenvervoer	Leerlingenvervoer		Leerlingenvervoer	
Omgevingsvergunning	Omgevingsvergunning; aansluiting administratie			Omgevingsvergunning
	Begraafplaatsen (tarieventabel)			
tarieventabellen				
Inkoop en aanbesteding	Inkoop en aanbesteding	Inkoop en aanbesteding	Inkoop en aanbesteding	Inkoop en aanbesteding
Treasury		Treasury		
	Jeugdwet	Jeugdwet	Jeugd	Jeugd
		Participatiewet *	Participatiewet *	Participatiewet *
		Minimaregelingen *	Minimaregelingen *	Minimaregelingen *
		Leges burgerzaken		
			Algemene uitkering	Algemene uitkering
				Lasten
				Betalingen

* Controle wordt uitgevoerd door IC Sociaal Domein.

Planning van de werkzaamheden

Mei 2018 – november 2018

- Actualiseren / schrijven procesbeschrijvingen (Key Controls);
- Actualiseren (Fraude)risicoanalyse.

Juni 2018

- Actualiseren Intern Controleplan.

Juni – juli 2018

- Actualisatie van het controleprotocol, inclusief normenkader;
- Actualisatie van het toetsingskader;
- Afstemmen concept Intern Controleplan in Auditcomité.

Juli – augustus 2018

- Vaststelling Intern Controleplan in DT;
- Instemming van controleprotocol, normen- en vaststelling toetsingskader door B&W;
- Definitieve Intern Controleplan, controleprotocol en toetsingskader in Auditcomité;
- Start controle.

September 2018

- Vaststelling van controleprotocol, en normenkader door Raad; toetsingskader wordt ter kennisname gestuurd.

September 2018 - maart 2019

- Rapportage (terugkoppeling) aan betrokken afdelingen.
- Bespreken rapportage met accountant en eventuele vervolgacties bepalen.
- Uitvoeren eventuele herstelwerkzaamheden naar aanleiding van de controle.

De Steeg, juli 2018,

H. Geessink, medewerker control.